

СТАВЛЕННЯ БАТЬКІВ МОЛОДШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ

Мацола К. В.

*аспірантка кафедри теорії і методики фізичного виховання
Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту
вул. Набережна Перемоги, 10, Дніпро, Україна
orcid.org/0000-0001-8349-7064
kozlovska.ksusha@gmail.com*

Ключові слова: *фізичне виховання, дошкільники, навчально-виховний процес, екологічні умови, середовище проживання.*

У статті наведено результати анкетного опитування батьків дітей дошкільного віку, які відвідують заклад дошкільної освіти в сільській місцевості. Виявлено, що рівень залученості дітей до спеціально організованих форм фізичного виховання є низьким (21,1%). Натомість діти займаються різними видами діяльності, що не пов'язані з руховою активністю: конструюванням, ліпленням, музично-ритмічною діяльністю, переглядом телепередач, іграми на електронних гаджетах тощо. Під час прогулянок 63,2% дітей грають у рухливі та спортивні ігри. Така ситуація може пояснюватися спортивними традиціями у сім'ї, точніше їх відсутністю. Опитування батьків показало, що 73,8% з них не займаються або не займалися спортом та не мають спортивних розрядів. При цьому 89,5% опитаних визнають важливість дотримання здорового способу життя всіма членами сім'ї. Серед головних факторів здорового способу життя батьки називають: достатнє перебування на свіжому повітрі, заняття фізичними вправами, сприятливу психологічну атмосферу та повноцінний сон, дотримання режиму дня та гігієнічні фактори, загартовування.

Велику роль у зміцненні та збереженні здоров'я дітей респонденти відводять закладу дошкільної освіти, який відвідують їхні діти. Більшість батьків задоволені організацією роботи дошкільної установи за такими показниками: доброзичливе ставлення до дітей, турбота про здоровий спосіб життя дітей, висока якість підготовки до школи, якісне харчування, достатня матеріально-технічна база, індивідуальний підхід до дитини. Загалом рівень організації фізкультурно-оздоровчої роботи в дошкільній установі можна охарактеризувати як задовільний. У ЗДО використовуються різні форми організації освітнього процесу з фізичного виховання.

При цьому причинами низької залученості дітей до рухової активності можуть бути: недостатній рівень організації фізичного виховання в сім'ї, соціально-економічні умови життя родини, відсутність фізкультурно-оздоровчих груп, які б зацікавили дитину, в регіоні проживання тощо.

ATTITUDE OF PARENTS OF YOUNG PRESCHOOLERS TO ORGANIZATION OF PHYSICAL EDUCATION IN KINDERGARTEN IN RURAL AREAS

Matsola K. V.

Postgraduate Student at the Department of Theory and Methods of Physical Education

Prydniprovsk State Academy of Physical Culture and Sport

Naberezhna Peremohy str., 10, Dnipro, Ukraine

orcid.org/0000-0001-8349-7064

kozlovska.ksusha@gmail.com

Key words: *physical education, preschoolers, educational process, ecological conditions, habitat.*

The article presents the results of a questionnaire survey of parents of preschool children attending a kindergarten in rural areas. There was found that the level of involvement of children in specially organized forms of physical education is low (21,1%). Instead, children engage in various activities that are not related to a high level of motor activity: design, modeling, musical and rhythmic activities, watching TV, playing electronic gadgets, and so on. During walks, 63,2% of children play outdoor and sports games. This situation can be explained by the sports traditions of the family, or rather their absence. A survey of parents showed that 73,8% of parents do not or have not done sports and do not have sports categories. At the same time, 89,5% of respondents recognize the importance of a healthy lifestyle for all family members. Among the main factors of a healthy lifestyle, parents define: sufficient exposure to fresh air, exercise, a favorable psychological atmosphere and adequate sleep, adherence to daily routine and hygiene factors, tempering.

Preschool institution that their children attend plays an important role in strengthening and maintaining the health of children. Most parents are satisfied with the organization of the preschool education on the following indicators: friendly attitude to children, care for a healthy lifestyle of children, high quality preparation for school, quality nutrition, sufficient material and technical base, individual approach to the child. In general, the level of organization of physical culture and health work in the preschool institution can be described as satisfactory. Various forms of organization of the educational process in physical education are used in kindergarten.

At the same time, the reasons for low involvement of children in physical activity can be: insufficient level of physical education in the family, socio-economic living conditions of the family, lack of physical culture and health groups that would interest for the child in the region of residence.

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень і публікацій. До пріоритетних завдань дошкільної освіти, визначених державними документами, відносять збереження та зміцнення фізичного, психічного, духовного здоров'я дитини, підвищення опірності й захисних сил дитячого організму, виховання стійкого інтересу до рухової активності, потреби в ній, вироблення звички до ведення здорового способу життя [5].

У сучасних умовах загострення соціально-економічних проблем, незадовільного екологічного стану в Україні важливого значення набуває своєчасний і повноцінний фізичний розвиток дітей, підвищення рівня функціональних резервів їхнього організму. У цьому зв'язку особливу роль відіграє застосування раціональних рухових режимів, які б задовольняли вимоги навчаль-

но-виховного процесу і відповідали закономірностям фізичного розвитку дітей дошкільного віку [1; 3; 7].

Дошкільний вік відіграє важливу роль у процесі становлення особистості дитини, у створенні передумов для її всебічного гармонійного розвитку. Загальновідомо, що систематичність проведення різноманітних заходів із фізичного виховання забезпечує реалізацію потреби дитини в руховій діяльності. Однак, незважаючи на значну кількість програм із фізичного виховання, щороку стан здоров'я дітей погіршується та знижується рівень їхньої рухової активності [2; 4; 10].

Фахівці [5; 9; 14] називають різні причини погіршення здоров'я дітей дошкільного віку, серед яких: незадовільні соціально-побутові та матеріальні умови, відсутність належних умов

для ігор та занять, не досить збалансоване харчування тощо. Організація і зміст роботи з фізичного виховання в закладах дошкільної освіти також не повністю сприяють формуванню і зміцненню здоров'я дітей через недостатнє матеріально-технічне, навчально-методичне та кадрове забезпечення [3; 4; 10].

Фізичне виховання дошкільників у сільській місцевості має свої специфічні особливості, порівняно з міськими дошкільними установами. Це вимагає розробки спеціальних підходів до оптимізації рухового режиму та оздоровлення дошкільників. Такі підходи мають бути засновані на положенні про те, що здоров'я дитини, розвиток її організму багато в чому залежить від середовища, в якому вона проживає [6; 11]. Важливого значення набуває організація і проведення фізкультурно-оздоровчої роботи в закладі дошкільної освіти з урахуванням регіону проживання, тобто у сільській місцевості, де соціально-економічні та екологічні умови відрізняються від умов проживання у містах [8; 11; 12; 13].

У зв'язку з цим набуває актуальності дослідження особливостей організації освітнього процесу з фізичного виховання в закладі дошкільної освіти в сільській місцевості, а також умов фізичного виховання дітей дошкільного віку в сім'ї.

Мета статті – проаналізувати ставлення батьків дітей дошкільного віку до занять фізичною культурою і спортом та їхню обізнаність щодо особливостей навчально-виховного процесу в закладі дошкільної освіти в регіоні проживання.

Виклад основного матеріалу. Для оцінювання батьками дітей стану організації фізкультурно-оздоровчої роботи в закладі дошкільної освіти та пошуку шляхів її вдосконалення було проведено анкетування, в якому взяли участь 19 матерів дітей 3–4 років, які відвідують Царичанський ЗДО № 5 «Вишенька» (с.м. Царичанка Дніпропетровської області) та Бабайківський ДНЗ «Барвінок» (с. Бабайківка Царичанського району Дніпропетровської області).

Більшість опитаних (68,4%) мають по 1 дитині в сім'ї, 21,1% виховує двох дітей, 5,3% жінок мають трьох і чотирьох дітей. Контингент опитаних загалом є освіченим: понад половина мають вищу освіту (57,9%), 5,3% – середню спеціальну, 36,8% – середню. При цьому майже половина жінок (47,3%) не працює з різних причин.

Більшість жінок (73,8%) зазначили, що ні вони особисто, ні їхні чоловіки не займаються або не займалися спортом та не мають спортивних розрядів. Одна респондентка (5,3%) вказала, що в дитинстві займалася хокеєм на траві, а її чоловік – боротьбою дзюдо. Батько однієї дитини займається футболом, ще один є тренером із віль-

ної боротьби. Матері двох дошкільників займаються легкою атлетикою.

Таким чином, можна зауважити, що залученість батьків дітей до занять фізичною активністю є вкрай низькою. 57,9% опитаних батьків говорять про те, що в їхній сім'ї приділяється не досить уваги фізичному вихованню дитини.

Виявлено, що більшість дітей (78,9%) не відвідують спортивні секції, займаються спортом лише 21,1% дітей. Але у вільний від відвідування закладу дошкільної освіти час 63,2% дітей грають у рухливі і спортивні ігри та вправи, 63,2% дітей малюють, займаються конструюванням, ліпленням тощо. 42,1% залучені до музично-ритмічної діяльності, перегляду телепередач, читання. 42,1% дітей приділяють час іграм на різних електронних гаджетах. 57,9% дітей не виконують вдома ранкову гімнастику, лише 31,6% дітей роблять її разом із батьками. Ці дані підтверджують інформацію щодо низького рівня фізичного виховання в сім'ї і надання переваги іншим заняттям.

При цьому в опитаних сім'ях наявний спортивний інвентар: 100% мають велосипеди та м'ячі, 68,4% – самокати, 52,6% – скакалки, 47,4% – набори для гри в бадмінтон, 26,3% – обручі, 15,8% – ковзани, по 10,5% – лижі, кеглі та дитячий спортивний комплекс.

Значний інтерес викликає обізнаність батьків щодо особливостей організації освітнього процесу і, зокрема, фізичного виховання в закладі дошкільної освіти, який відвідують їхні діти.

Серед форм і засобів фізичного виховання, які використовуються у ЗДО, батьки виокремлюють: рухливі ігри, ранкову гімнастику, фізкультурні хвилинки і паузи, фізкультурне заняття, спортивні розваги, години здоров'я.

Батьки вважають, що у ЗДО створені необхідні умови для фізичного розвитку та зміцнення здоров'я дітей (68,4%), по 15,8% опитаних вважають, що такі умови не створені або створені частково.

При цьому, на думку опитаних батьків, додаткові освітні послуги у закладах дошкільної освіти (кількість та якість організації навчання і виховання за допомогою методичних матеріалів, навчальної літератури тощо) створюють умови для розвитку індивідуальних здібностей дітей (52,6%), 36,8% вважають, що частково створюють, і 10,5% вважають, що такі умови не створено.

Рівень організації різних заходів (свята, розваги, конкурси, змагання тощо), що проводяться у ЗДО, оцінюється батьками як високий (63,2%) та середній (36,8%). 94,7% опитаних матерів вважають вихователів, які працюють з їхніми дітьми, кваліфікованими та компетентними.

89,5% батьків вважають ставлення вихователів до дітей дбайливим, доброзичливим, 10,5% опитаних не змогли відповісти на це питання. 78,9% вважають, що у ЗДО створені комфортні умови для відвідування дітьми, 21,1% опитаних вважають, що комфортні умови створені частково. Завдяки цьому батьки зазначають, що діти мають дружні та доброзичливі взаємини з однолітками у групі. Загалом всі респонденти зауважили, що у ЗДО створені умови для розвитку та виховання дітей.

На думку батьків, головними чинниками, на які вони зважають під час вибору закладу дошкільної освіти для дитини, є: доброзичливе ставлення до дітей (68,4%), турбота про здоровий спосіб життя дітей (57,9%), висока якість підготовки до школи (52,6%), якісне харчування (47,4%), достатня матеріально-технічна база (42,1%), індивідуальний підхід до дитини (36,8%).

Крім того, слід зазначити, що опитані батьки мають відповідальне ставлення до питань виховання дітей. 94,7% респонденток вказали, що стежать за публікаціями в ЗМІ щодо здоров'я, освіти, виховання дошкільників. При цьому 26,3% матерів не однакові в питаннях виховання дітей із чоловіком, хоча 100% опитаних зазначили, що першочергова відповідальність за зростання, розвиток і виховання дитини покладається на сім'ю.

Важливу роль у збереженні здоров'я дітей відіграє дотримання здорового способу життя. 89,5% респонденток визнають це і зазначають, що цікавляться цим питанням через ЗМІ, 5,3% читають спеціальну літературу. Серед головних факторів здорового способу життя опитані батьки виокремлюють: достатнє перебування на свіжому повітрі (84,2%), заняття фізичними вправами (78,9%), сприятливу психологічну атмосферу та повноцінний сон (по 68,4%), дотримання режиму дня та гігієнічні фактори (по 63,2%), загартовування (57,9%). Більшість батьків (89,5%) намагаються виховати у своїх дітей самостійність і відповідальне ставлення до власного здоров'я.

Незважаючи на усвідомлення батьками важливості організації оздоровлення дітей, зокрема, і засобами фізичної культури, ступінь залученості дошкільників до різних видів рухової активності є низьким. Це може пояснюватися різними причинами: від матеріальних труднощів та нестачі часу в батьків до відсутності фізкультурно-оздоровчих груп і спортивних секцій, що цікавлять дітей.

Окрім того, необхідно враховувати умови освітнього та виховного процесу в закладі дошкільної освіти в сільській місцевості, який характеризується малокомплектністю груп, наявністю у групі дітей різного віку, що своєю чергою викликає певні труднощі у роботі вихователя та інструктора з фізичної культури. Також слід зазначити, що, незважаючи на неповну задоволеність батьків ступенем організації навчально-виховного процесу в ЗДО, найчастіше вони не мають змоги обрати інший заклад дошкільної освіти через відсутність таких у регіоні проживання.

Таким чином, постає питання організації раціонального рухового режиму дітей дошкільного віку в умовах сільської місцевості, враховуючи особливості діяльності закладу дошкільної освіти, середовища проживання, індивідуальні особливості дошкільників.

Висновки. Аналіз анкетного опитування батьків дітей дошкільного віку щодо організації фізичного виховання в сім'ї виявив низький рівень залученості дітей та їхніх батьків до різних форм рухової активності.

Більшість батьків задоволені умовами організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти. Одним із основних критеріїв якості роботи ЗДО, на їхню думку, є ставлення педагогічного персоналу до дитини. При цьому організації рухового режиму, ролі рухової активності для покращення здоров'я дітей батьки не надають належної уваги.

Отже, **перспективи подальших досліджень** полягають у розробці спеціальних підходів до організації раціонального рухового режиму дітей дошкільного віку з урахуванням умов регіону проживання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вінтоняк О.В. Технологія формування психофізичного здоров'я у дітей старшого дошкільного віку в процесі фізичного виховання : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту : 24.00.02. Івано-Франківськ, 2015. 20 с.
2. Конох О.Є. Застосування засобів спортивних ігор у процесі фізичного виховання дітей старшого дошкільного віку. *Вісник Запорізького національного університету. Фізичне виховання та спорт*. 2018. № 1. С. 10–15. URL: <http://journalsofznu.zp.ua/index.php/sport/article/view/777>
3. Круцевич Т.Ю. Розвиток морального складника особистості старших дошкільників у процесі організованої рухової активності. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2015. № 2. С. 98–102.
4. Лахно О.Г. Інноваційні технології розвитку психомоторних здібностей у фізичному вихованні дітей 2–5 років життя : автореф. дис. ... канд. наук із фіз. виховання і спорту : 24.00.02. Київ, 2013. 23 с.

5. Пангелова Н.С. Теоретико-методичні засади формування гармонійно розвиненої особистості дитини дошкільного віку в процесі фізичного виховання : автореф. дис. ... докт. наук із фіз. виховання і спорту : 24.00.02. Київ, 2014. 39 с.
6. Пангелова Н.С., Рубан В.Ю. Сучасні підходи до організації фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями початкових класів сільських загальноосвітніх шкіл. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2017. № 3. С. 93–97.
7. Полякова А.В. Організаційно-методичні засади рухового режиму дітей 3–4 років у дошкільних закладах різного типу : автореф. дис. ... канд. наук із фіз. виховання і спорту : 24.00.02. Дніпропетровськ, 2015. 22 с.
8. Аналіз показників фізичної підготовленості та здоров'я дітей 7 років, які мешкають в різних соціально-економічних й екологічних умовах / Т.В. Сидорчук та ін. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2014. № 2. С. 151–155.
9. Старченко А.Ю. Оптимізація фізкультурної освіти дошкільнят на основі застосування засобів дитячого фітнесу : дис. ... канд. наук із фіз. виховання і спорту : 24.00.02. Дніпропетровськ, 2015. 224 с.
10. Тупчий Н.О. Режим рухової активності дітей 5–6 років із різним рівнем фізичного стану : автореф. дис. ... канд. наук із фіз. виховання і спорту : 24.00.02. Київ, 2001. 14 с.
11. Hessler K. Physical activity behaviors of rural preschoolers. *Pediatric nursing*. 2009. Vol. 35 (4). P. 246–253.
12. Joens-Matre R.R. et al. Rural-Urban differences in physical activity, physical fitness, and overweight prevalence of children. *The Journal of Rural Health*. 2008. Vol. 24. P. 49–54.
13. McCarthy K. et al. Urban-Rural Differences in Cardiovascular Disease Risk Factors: A Cross-Sectional Study of Schoolchildren in Wuhan, China. *Plos One*. 2015. Vol. 10 (9).
14. Physical activity within rural families of overweight preschool children: a pilot. *The Free Library*. 2014. URL: <https://www.thefreelibrary.com/Physical+activity+within+rural+families+of+overweight+preschool...-a0201712844>

REFERENCES

1. Vintoniak, O.V. (2015) Tekhnologhija formuvannja psykhofizychnogho zdorov'ja u ditej starshogho doshkil'nogho viku v procesi fizychnogho vykhovannja [Technology of formation of psychophysical health in children of senior preschool age in the process of physical education] (abstract of PhD thesis), Ivano-Frankivsk.
2. Konokh, O.Je. (2018) Zastosuvannja zasobiv sportyvnykh ighor u procesi fizychnogho vykhovannja ditej starshogho doshkil'nogho viku [The use of sports games in the process of physical education of older preschool children] *Bulletin of Zaporizhia National University. Physical education and sports*. Vol. 1, pp. 10–15. URL: <http://journalsofznu.zp.ua/index.php/sport/article/view/777>
3. Krucevych, T.Ju. (2015) Rozvytok moral'noji skladovoji osobystosti starshykh doshkil'nykiv u procesi orghanizovanoji rukhovoji aktyvnosti [Development of the moral component of the personality of senior preschoolers in the process of organized motor activity]. *Sports Bulletin of the Dnieper*. Vol. 2, pp. 98–102.
4. Lakhno, O.Gh. (2013) Innovacijni tekhnologhiji rozvytku psykhomotornykh zdbnostej u fizychnomu vykhovanni ditej 2–5 rokiv zhyttja [Innovative technologies for the development of psychomotor abilities in the physical education of children 2–5 years of age] (abstract of PhD thesis). Kyiv : National University of Physical Education and Sport of Ukraine.
5. Panghelova, N.Je. (2014) Teoretyko-metodychni zasady formuvannja gharmonijno rozvynenoji osobystosti dytyny doshkil'nogho viku v procesi fizychnogho vykhovannja [Theoretical and methodological principles of forming a harmoniously developed personality of a preschool child in the process of physical education] (abstract of Doctor's degree thesis). Kyiv : National University of Physical Education and Sport of Ukraine.
6. Panghelova, N.Je., Ruban, V.Ju. (2017) Suchasni pidkhody do orghanizaciji fizkuljturno-ozdorovchoji roboty z uchnjamy pochatkovykh klasiv sil'sjkykh zaghaljnoosvitnikh shkil [Modern approaches to the organization of physical culture and health work with primary school students of rural secondary schools]. *Theory and methods of physical education and sports*. Vol. 3, pp. 93–97.
7. Poljakova, A.V. (2015) Orghanizacijno-metodychni zasady ruhovogho rezhymu ditej 3–4 rokiv u doshkil'nykh zakladakh riznogho typu [Organizational and methodological principles of motor mode of children 3–4 years old in preschool institutions of different types] (abstract of PhD thesis). Dnipropetrovsk: Dnipropetrovsk State Institute of Physical Culture and Sport.
8. Sydorчук, T.V ta in. (2014) Analiz pokaznykiv fizychnoji pidghotovlenosti ta zdorov'ja ditej 7 rokiv, jaki meshkajutj v riznykh socialjno-ekonomichnykh i ekologhichnykh umovakh [Analysis of indicators

- of physical fitness and health of 7-year-old children living in different socio-economic and environmental conditions]. *Sports Bulletin of the Dniepe*. Vol. 2, pp. 151–155.
9. Starchenko, A.Ju. (2015) Optyimizacija fizkulturnoji osvity doshkilnjat na osnovi zastosuvannja zasobiv dytjachogho fitnessu [Optimization of physical education of preschool children on the basis of application of means of children's fitness] (PhD thesis). Dnipropetrovsk: Dnipropetrovsk State Institute of Physical Culture and Sport.
 10. Tupchij, N.O. (2001) Rezhym rukhovoji aktyvnosti ditej 5–6 rokiv iz riznym rivnem fizychnogho stanu [Mode of motor activity of children 5–6 years with different levels of physical condition] (abstract of PhD thesis). Kyiv : National University of Physical Education and Sport of Ukraine.
 11. Hessler, K. (2009) Physical activity behaviors of rural preschoolers. *Pediatric nursing*. Vol. 35 (4), pp. 246–253.
 12. Joens-Matre R.R. et al. (2008) Rural-Urban differences in physical activity, physical fitness, and overweight prevalence of children. *The Journal of Rural Health*. Vol. 24, pp. 49–54.
 13. McCarthy K. et al. (2015) Urban-Rural Differences in Cardiovascular Disease Risk Factors: A Cross-Sectional Study of Schoolchildren in Wuhan, China. *Plos One*. Vol. 10 (9).
 14. Physical activity within rural families of overweight preschool children: a pilot (2014). *The Free Library*. URL: <https://www.thefreelibrary.com/Physical+activity+within+rural+families+of+overweight+preschool...-a0201712844>